

МКОУ «Курклинская СОШ»

Доклад
на тему:

**«Работа над развитием
речи на уроках
родного языка»**

Учитель: Гужиева И.А.

Лахьхьияра пасих1ну
Гьалгъа т1ун лакку мазрай:
Душманнашал – кьянкъану,
Дустурашал – адаврай!
А. Х1усайнаев.

Доклад: «Работа над развитием речи
на уроках родного языка».

Агъамсса ва баххана къашайсса задачану учительнал оьрус мазрал бик1у, лакку мазрал бик1у хъанай бур оьрч1ал гьалгъа магьир баву.цалва пикри чичрулийну ягу ихтилатрайну аьч бан лахьхьин баву. Школалай оьрч1ру дуккин бавриву ва тарбия бавриву ниттил мазрахь хъунмасса бияла буссар. Оьрч1ру школалайн бук1лай бур цала бак1раву ниттил мазрайсса х1адурсса пикрилул формарду дуну: обществалул оьрмулуву ва глабиаьграву школалайн уч1аннин оьрч1ан х1исав хъусса ишру оьрч1ал бак1раву заьгьр хъуну бик1айссар ниттил мазрай. Мунин бувну оьрч1ал пикри итхяххьян, гайннал гьунардухьхьич1унмай хъун бюхъайссар, школалай ганал бак1раву заьгьир хъусса пикрилул формарду лайкъсса даражалий хьхьич1уннай хъун дансса шарт1ру щад1у дарчан. Ниттил мазрал ххишала бакъа хъунмасса кунаг булгалиссар миллаграл школарттаву дуклакисса оьрч1ан оьрус маз лахьхьин баврил иширавугу. Оьрч1ан оьрус мазрай бувч1ин бан зах1матхъанакъисса ч1умал учительнал чул бищайссар ниттил мазрайн. Школалай ниттил мазрал дарсру дишаврил мурадну хъанакъиссар дуклаки оьрч1ан гьалгъалул ва чичрулул вардишру, мукунма бюхханну буккаврил вардишру магьир даву. Лакку мазрал дарсирай ц1анасса ч1умал учительнан хъунмасса зах1мат бишин багълай бур оьрч1ан ниттил маз ххира хъун бан, оьрч1авун маз ххуйну лахьхьинсса гъира бутан: га магьир бан. Гьалгъа магьир баврин учительнан хъунмасса къулагъас дан аьркинссар лакку мазрал ва литературалул дарсирай. Гьалгъа магьир баврил дарсирдая хъунмасса мюнпат ласун хъунг1иссар агана учительнан цанма ххуйну бувч1уну ва к1улну бухьурча оьрч1ан ци лахьхьин бант1иссарив, яни гайннаву цукунсса бюхьурду ва вардишру хъун дант1иссарив, дарсирай ци журалул давуртту дан аьркинссарив. Гьалгъа магьир баврил давуртту дачин дайссар шанма ххуллийхч1ин:

Цалчинмур – му лакрал литературийсса мазрал къараллу лахьхьавур;дак1нихсса гьалгъалул ва чичрулул чулухуннайсса

т1алав шиннардащал дус шавур; гьалгьалул лич1и-лич1исса стильллу лахьхьавур.

К1илчинмур - му оьрч1ал мукьурттил луртан авадан давур; ц1усса махьру лахьхьаву; к1улсса махьру лич1и-лич1исса мяъналий ишла баву.

Шамулчинмур - дак1них ва чичрулий цала пикри т1айлану бусан бюхьавур. Школьниктуран аьркинссар дак1них ихтилат бан, ягинну, мяъна дуну ва усттарну гьалгьа т1ун лахьхьин бан.

Гьалгьа магьир баврин ккаккан дурсса дарсирдай оьрч1ан чара бакъа дулун аьркинсса давуртту укунссар:

Сочинение чичин, сочинение чичинсса материал дат1ин, изложение чичин, бюхханну буквавил вардишу хьун дан, бувккумур цала мукьурттийну бусан баву. Хьуннасса кьулагьас дан аьркинссар оьрч1ал гьалат1иртта, гай хьун къабивтун бакьин баврих.сочиненияртту чичин дуллалини кьулагьас дан аьркинссар оьрч1ал бюхьулух.

- На ттулва классраву чичин дулара мюрщисса сочиненияртту; дурсса давурттан хас дурсса; лагма -ялттусса т1абиаьтраясса, жанавартраясса, ич1аллил х1айвантраясса ва м.ц. Оьрч1ан хьинну ххирар чичлан цалва ич1увасса х1айвантрая.

- Ххал бару анаварну ва пасих1ну ккаккан бувсса текст, цуманал буккайрив.

- Бувккусса произведениялул мурад, гиву гьуртту хьанахьиминная бусаву.

- Суратрая хавар ляхьан баву.

- Буллусса мукьурттищалсса предложенияртту сакин даву.

- Дак1них лахьхьин ккаккан дурсса тестру, назмурду бусаву.

- Буллусса суалданун щаллусса жаваб дулаву.

- Художественный произведениярду букваву.

Мюрщими классирттаву дуклаки оьрч1ал гьалгьа ниттил мазрай бик1у, оьрус мазрай бик1у цуксса магьирсса бузив, муксса вайми предметирттал дарсру лахьхьаврингу кумаг хьанай бур.

Зах1матри оьрмулуву инсантуращался дах1аву багьайкун дуван магьирсса ихтилат бакъасса ч1умал. Гьалгьа магьир баншиврул цумурцагу дарсирай аьркинссар оьрч1ащал гьалгьа т1ун.

кІулчу	гъанчу
Маччачу	цІубичу
Усттаршиву	Ккавкчу
Сянаткар	гъайтІала
ццацкІулу	ахІмакьшиву